

G. Montoto

A náíade
Margaritifera margaritifera

A toupa de río
Galemys pyrenaicus

= **ríos vivos**
Coidando do noso futuro

A Outeiro

Recuperación das poboacións de *Margaritifera margaritifera* e *Galemys pyrenaicus* na cunca do río Ulla (Galicia)

LIFE09 NAT/ES/000514 MARGAL ULLA

¿Porque realizar un esfuerzo especial en conservar estas especies?

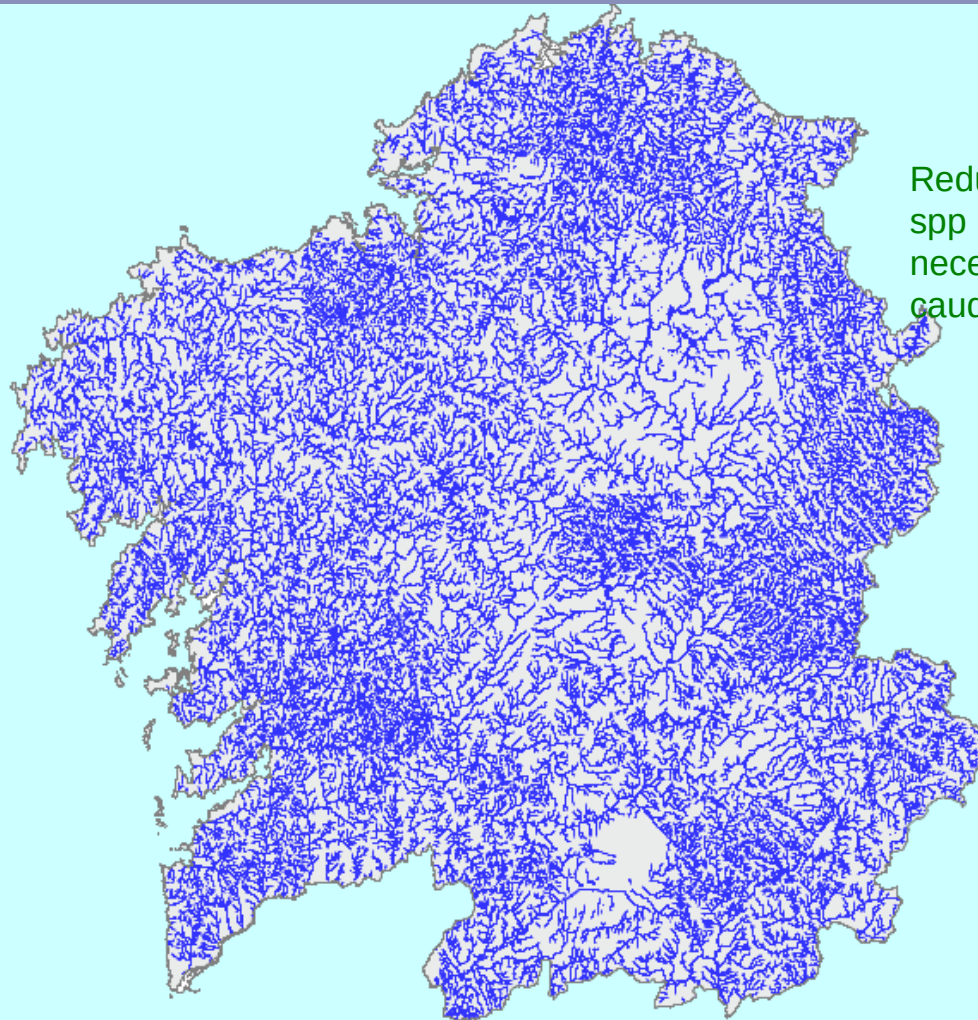

A náíade

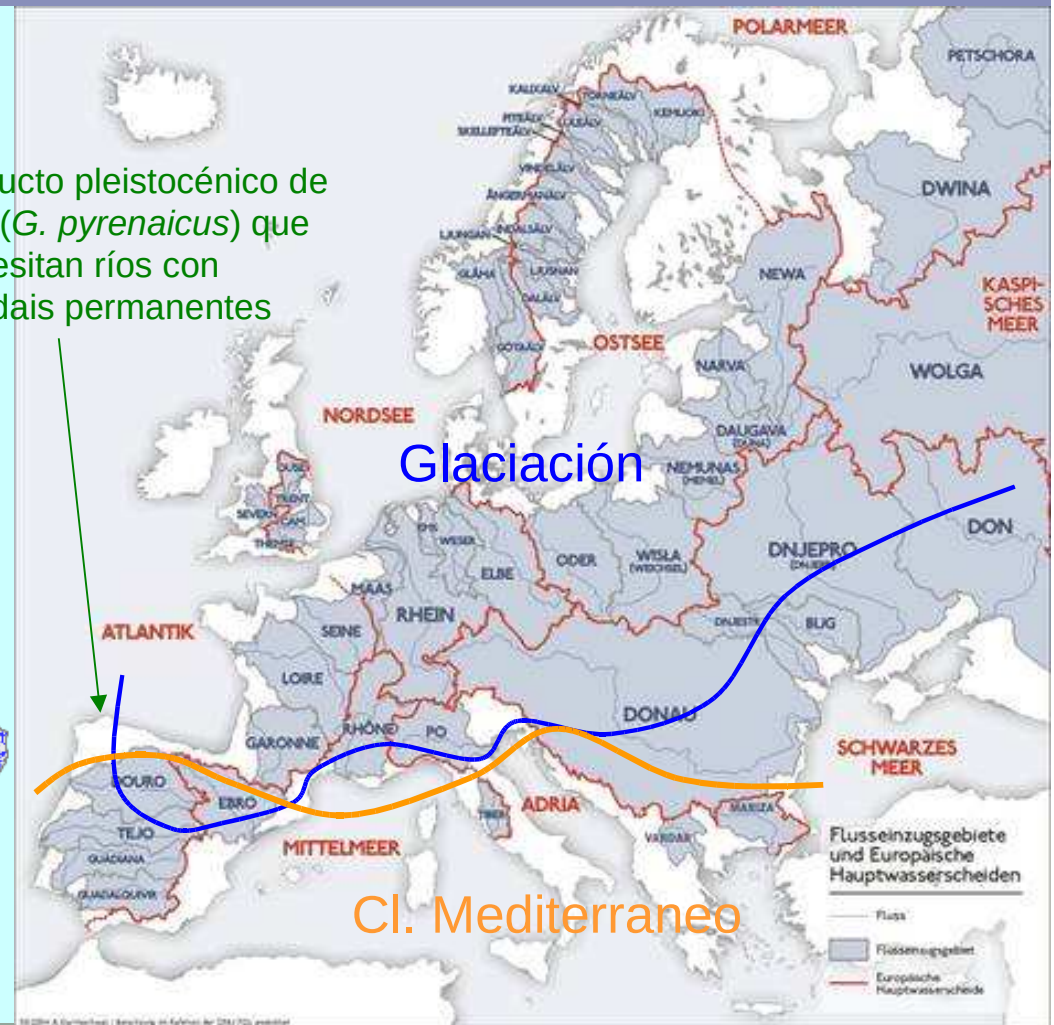

A toupa de río

A rede fluvial galega

Reducto pleistocénico de spp (*G. pyrenaicus*) que necesitan ríos con caudais permanentes

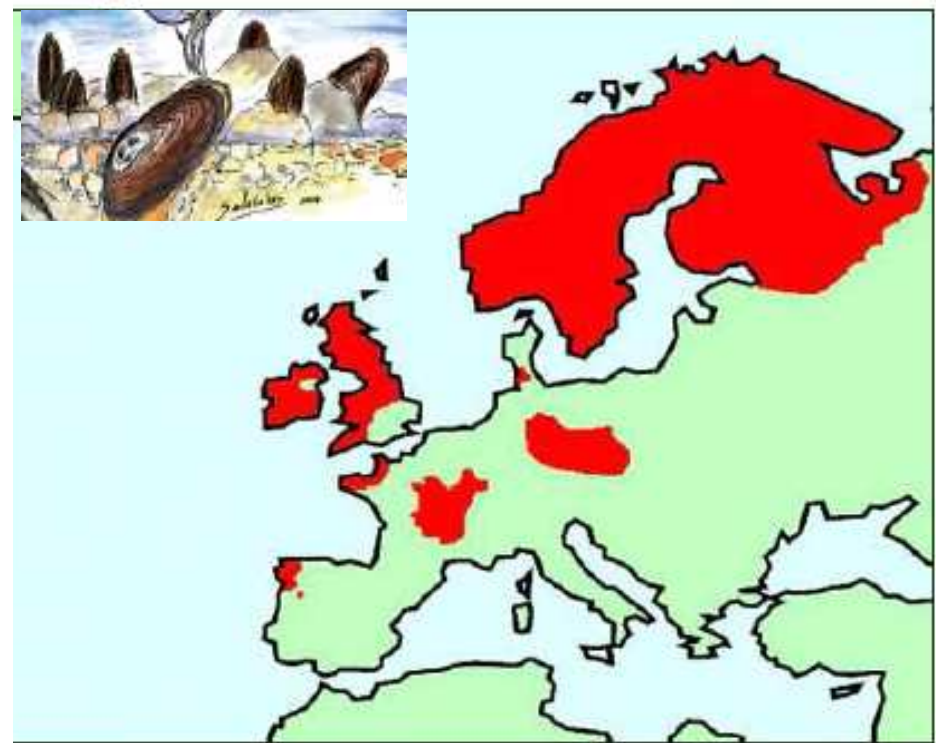
Glaciación

Cl. Mediterraneo

Distribución

G. pyrenaicus: endemismo asociado a evolución climática desde el Pleistoceno

M. margaritifera: la distribución original cubría la vertiente atlántica europea. Acepta climas fríos.

Ambas especies en regresión por la degradación del medio fluvial

Criterios para priorizar a conservación destas especies

1. Moi ameazadas
2. Indicadoras da calidade do medio
3. Especies paraugas (A súa conservación contribue á conservación de outras moitas especies)
4. Linaxe evolutiva moi diferenciada (*Galemys*)
5. Unidade de conservación moi significativa

Papel de especie paraugas

Require da conservación de poboacións de Salmónidos e da conectividade das mesmas, xa que os utiliza de vehículo de dispersión

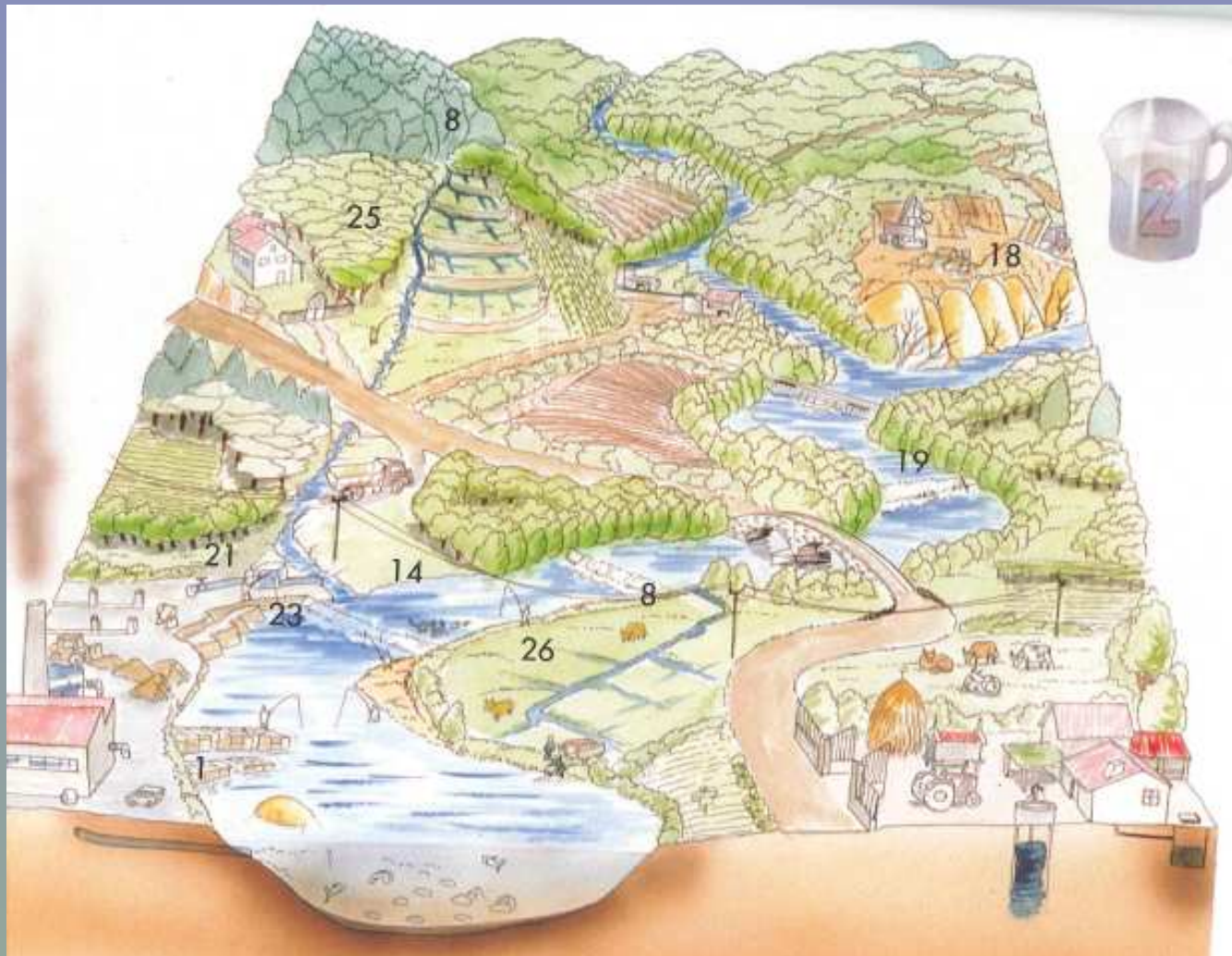
Contribúe en gran medida á depuración das augas

Filtración da auga

Nesta fase require de leitos fluviais ven oxixenados, libres de finos e materia orgánica. Outros invertebrados sensibles á contaminación e salmónidos, tamén.

Degradación dos nosos ríos

1) Metade de século XX

- Presas para muiños e rego
- Degradación do bosque de ribeira
- Extracción de area.
- Canteiras
- Cultivos forestais.
- Incendios.
- Furtivismo.

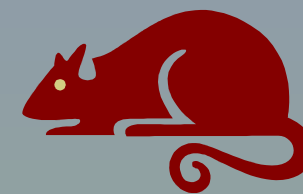
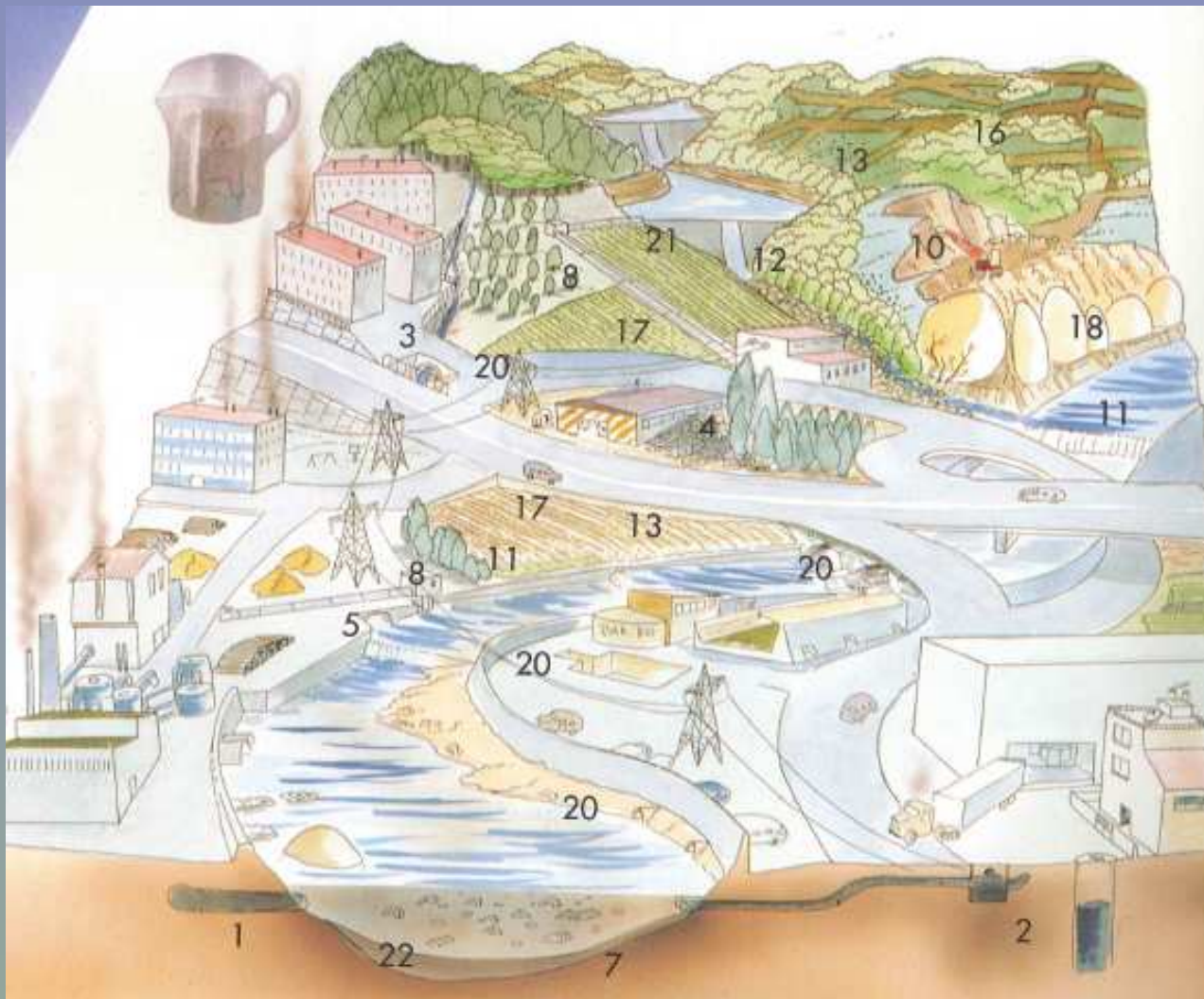
2) Situación actual

- Contaminación e sedimentación:
 - - Intensificación agrogandeira
 - - Augas residuais
 - - Movementos de terra
 - - Minería
 - Centrais hidroeléctricas e encoros
 - Especies invasoras.
 - Cambio climático
 - Cultivos forestais, c. parcelaria.
 - Incendios.
-
- Deportes acuáticos
 - Rectificacións, encauzamentos
 - Degradación do bosque de ribeira.
 - Furtivismo.

Degradación dos nosos ríos

3) Futuro? Tratamos de evitar chegar a esto

Catálogo galego de especies ameazadas

Margaritifera margaritifera > En perigo

Galemys pyrenaicus > Vulnerable

Plans de recuperación /conservación (limitacións)

1. Existencia de incertidume na diagnose da problemática de conservación, especialmente de *G. pyrenaicus* (núcleos de poboación e conectividade, uso do espazo, resposta ante distintas presións)
2. Os datos recollidos sobre a situación de *Galemys* apuntan a un estado de conservación peor a categoría na que está catalogado.
3. Dificultade de aplicar as medidas de conservación.

PROXECTO LIFE09 NAT/ES/000514

MARGAL ULLA

- **Beneficiario coordinador:**
 - Consellería do Medio Rural - Xunta de Galicia
 - ➔ Dirección xeral de Conservación da Natureza
 - ➔ Dirección xeral de Producción Agropecuaria
 - ➔ Dirección xeral de Innovación e Industrias Agrarias e Forestais
- **Beneficiarios asociados:**
 - Augas de Galicia – Xunta de Galicia
 - Universidade de Santiago de Compostela
- **Fecha de inicio:** 01-Septiembre-2010
- **Fecha de finalización:** 31-Agosto-2015

Presupuesto total: 3.666.981 € Financiación UE: 1.821.604 €

Obxectivo global

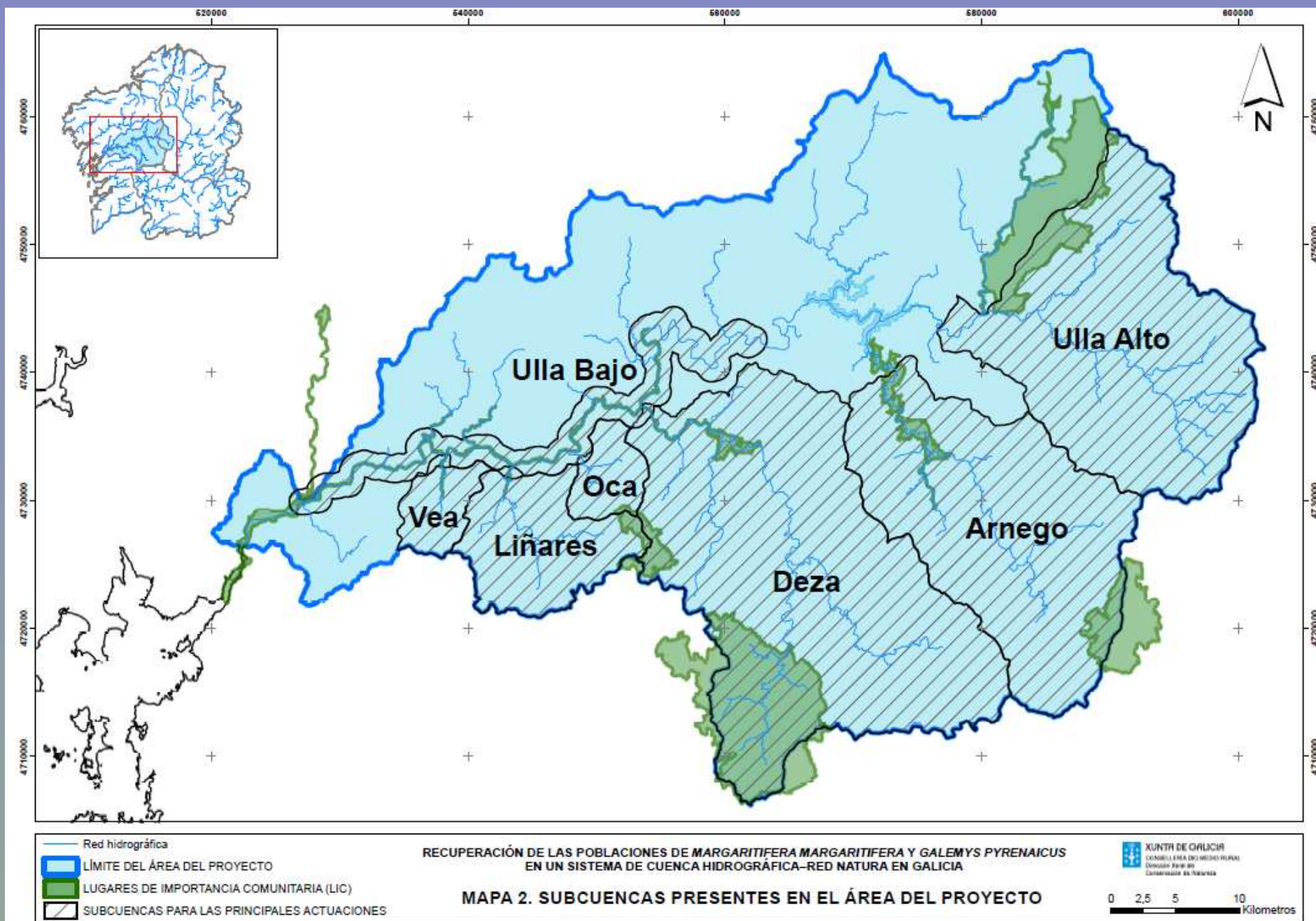
Contribuir á mellora do estado de conservación de *Margaritifera margaritifera* e *Galemys pyrenaicus* en Galicia, asegurando a conservación das poboacións existentes na cunca do río Ulla, e establecendo condicións adecuadas para a recuperación das poboacións orixinais.

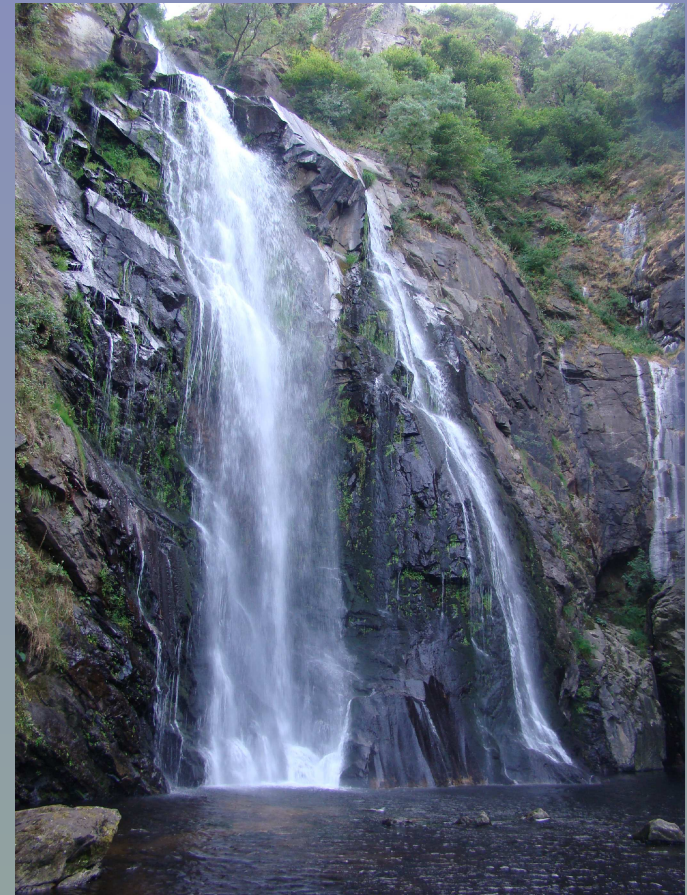
Obxectivos específicos

1. Aumentar o coñecemento dos factores de ameaza de ambas especies.
 2. Promover a conectividade dos núcleos poboacionais de *M. margaritifera* e *G. pyrenaicus* ao tempo que se recupera a dinámica natural das poboacións de peixes.
 3. Recuperar as poboacións de *M. margaritifera* a través de reforzos e reintroduccións da especie en áreas adecuadas da cunca fluvial.
 4. Mellorar aqueles elementos do hábitat identificados como factores de declive de ambas especies.
 - » Mellorar o estado de conservación do sistema fluvial.
 - » Fomentar boas prácticas en actividades que afectan á calidade das augas.
1. Implicar á sociedade e administracións nestas tarefas.

ÁREA DO PROXECTO

¿En que repercutirá o proxecto?

1. Mellora do estado de conservación e conectividade dos hábitats fluviais.
2. Mellora do estado de conservación de outras especies ameazadas: A continuación algunhos exemplos →

En que repercutirá o proxecto?

Chioglossa lusitanica

En que repercutirá o proxecto?

Rana iberica

Unio pictorum / *Potamida littoralis*

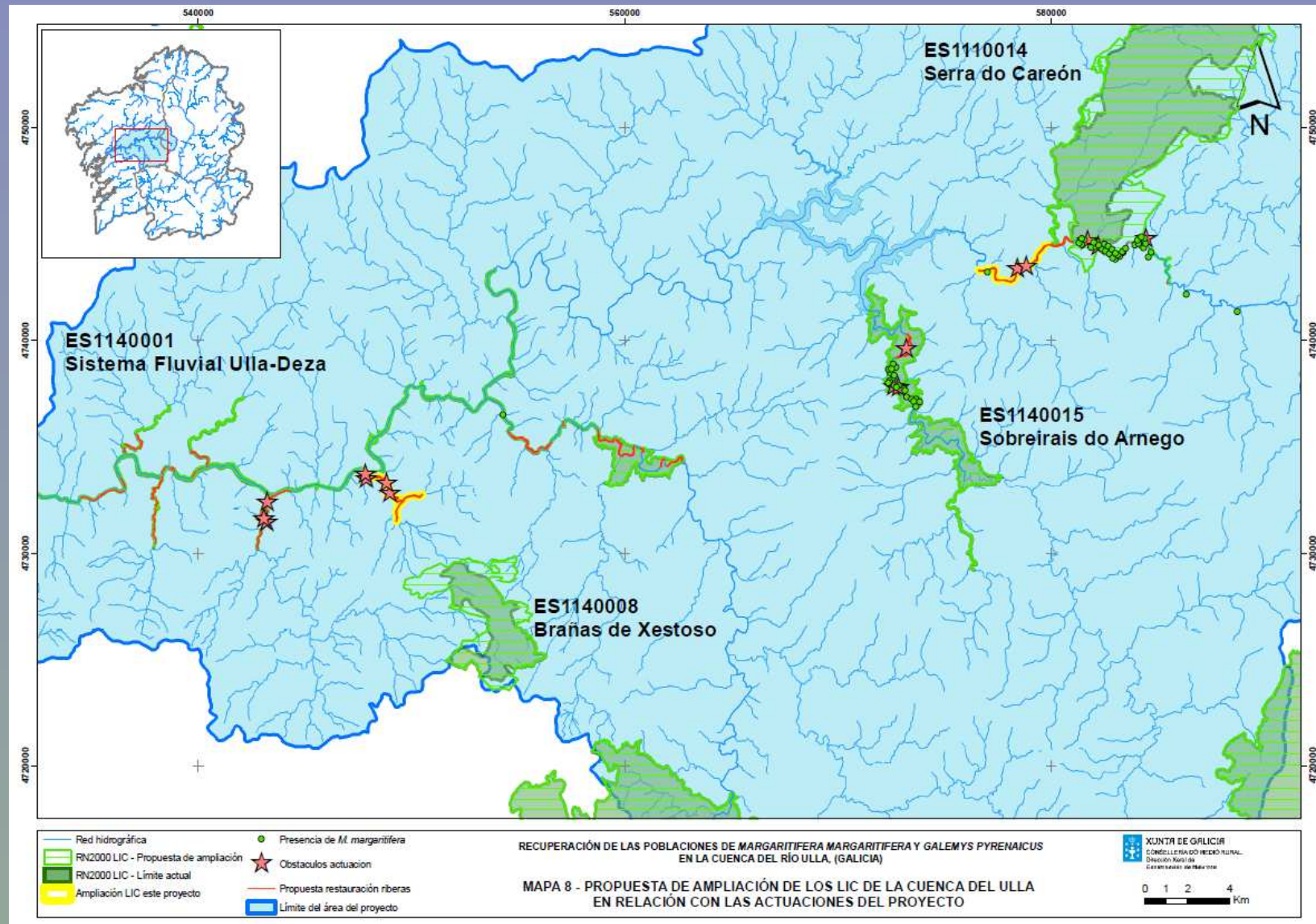
Narcissus cyclamineus

M. Caracuel

3. Especies piscícolas e pesca fluvial
4. Calidade das augas
5. Menor vulnerabilidade á proliferación de especies exóticas invasoras
6. Agricultura mais respetuosa co medio ambiente e sostible
7. Mellor coñecemento e valoración do noso patrimonio natural
8. Ampliación da rede Natura

Ampliación da Rede Natura

ACTUACIÓNS PROPOSTAS

Actuacións sobre as especies

1. Inventario das poboacións:

- Inventario detallado das poboacións de *Margaritifera margaritifera* e *Galemys pyrenaicus* e caracterización do seu hábitat
- Definición de Unidades de Xestión para *M. margaritifera* e selección de reprodutores para o plan piloto de conservación *ex situ*.

2. Estudio do uso do espacio de *Galemys pyrenaicus* na bacía

Inventario de *Galemys pyrenaicus*

Mediante trampeo utilizando nasas de vivo.

Inventario de *Galemys pyrenaicus*

Aproveitando o esforzo de predadores naturais → buscando restos de *G. pyrenaicus* en excrementos de lontra e visón americano

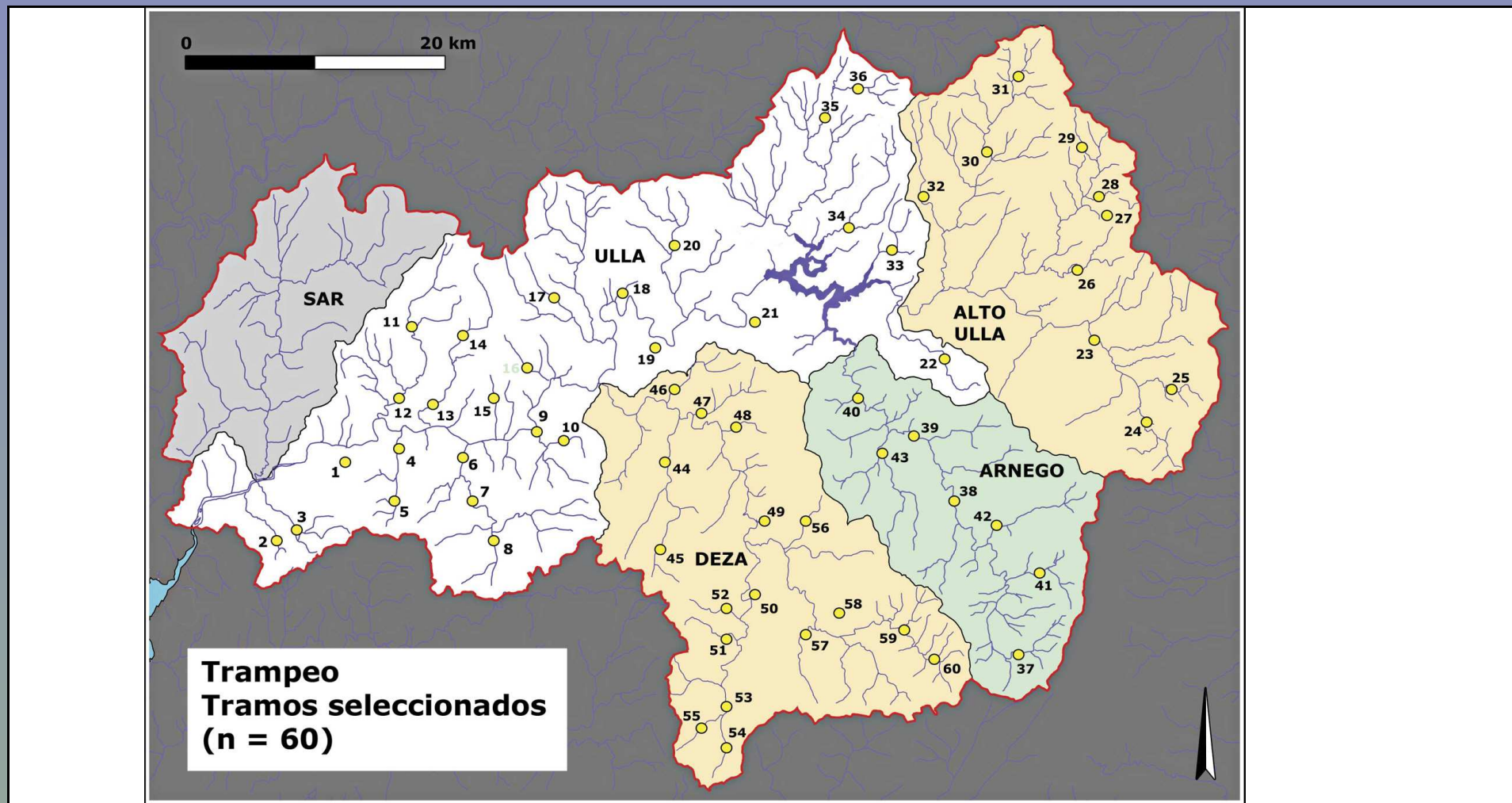

Foto 4. Pelo y mandíbula inferior de *Desmán ibérico* en el excremento nº 48 (Río Lerez, Vichocuntín, Pontevedra).

Foto 8. Detalle de pelo de *Desmán ibérico* del excremento nº 62 (Río Neira, Neira de Rei, Baralla, Lugo).

Rede de mostraxe para o inventario de *Galemys pyrenaicus*

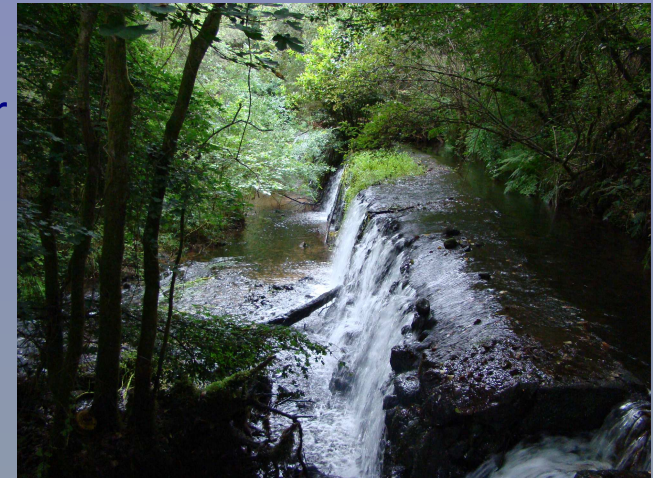
3. Reproducción ex-situ de *Margaritifera margaritifera* para a reintroducción e reforzamiento das súas poboacións nos cursos da cunca. A realizar nas instalacións do Centro ictioxénico de Ximonde.

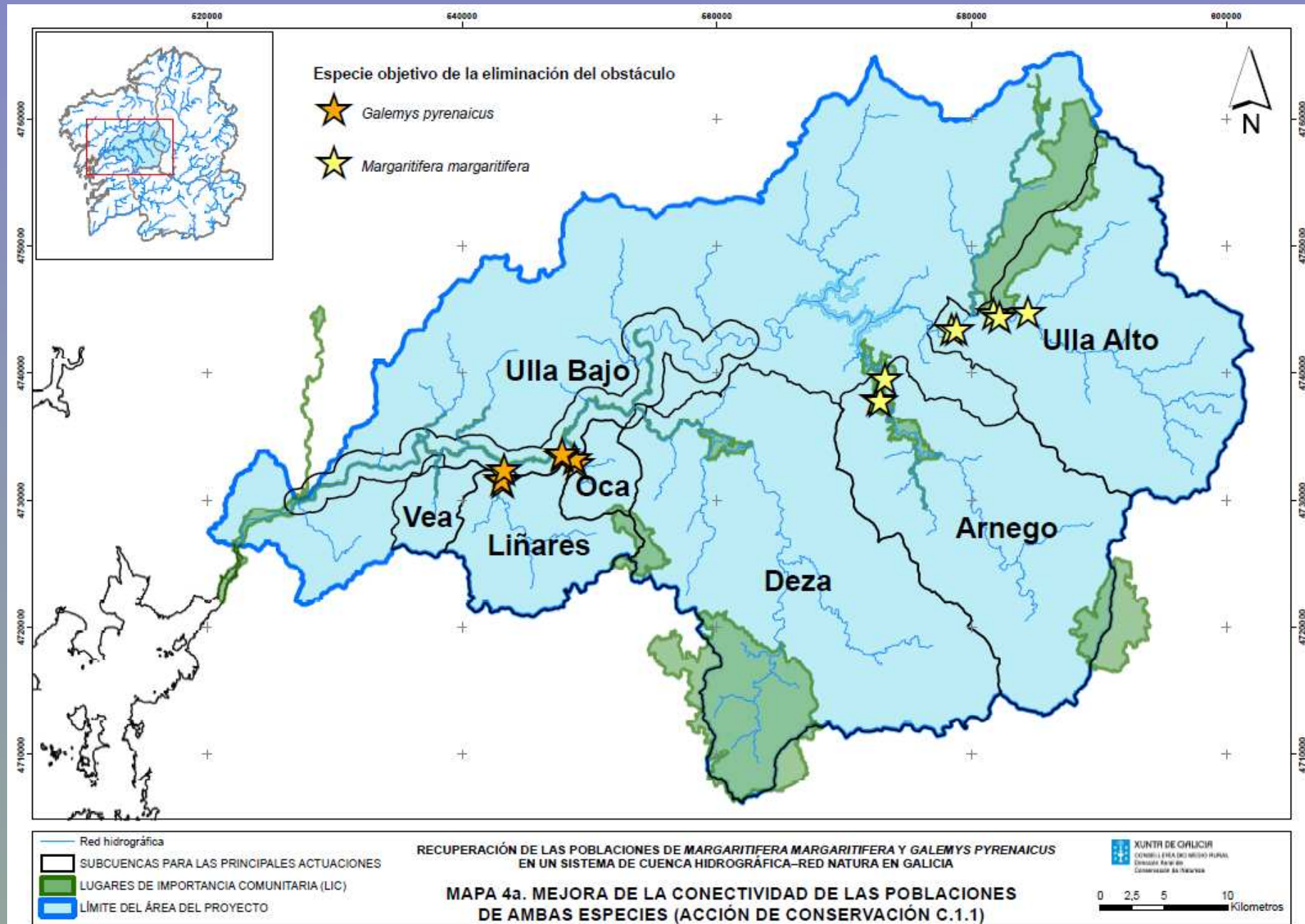

Actuacións sobre o medio

1. Mellora da conectividade dos distintos núcleos poboacionais, a través de medidas para recuperar a hidromorfoloxía en certos sectores del río afectados por presas

- Estudio da viabilidade técnica, ambiental e económica da demolición/modificación de obstáculos.
- Eliminación/modificación de obstáculos.
- Seguimento dos efectos da eliminación de obstáculos no medio fluvial e no uso do espazo de *Galemys*

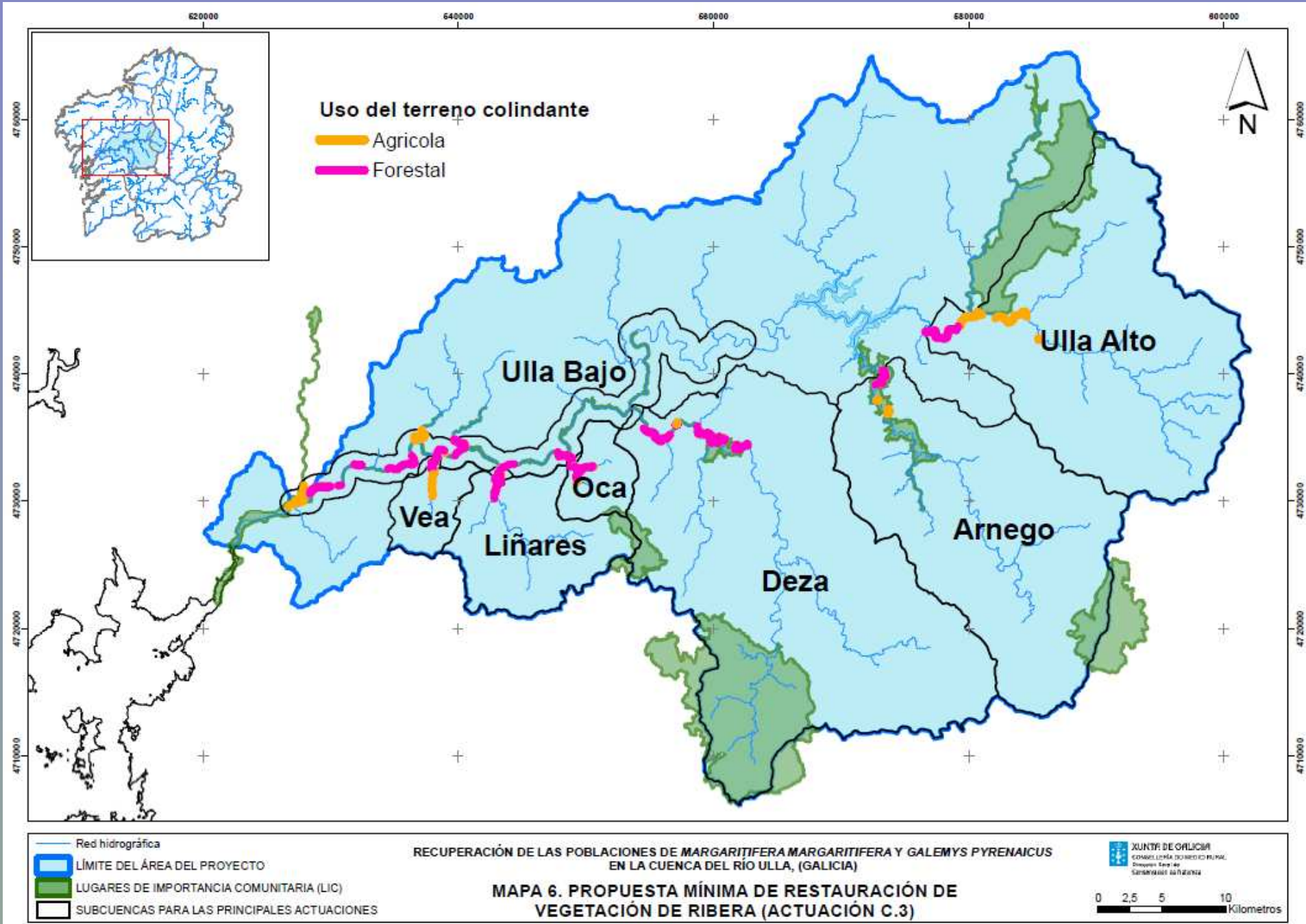

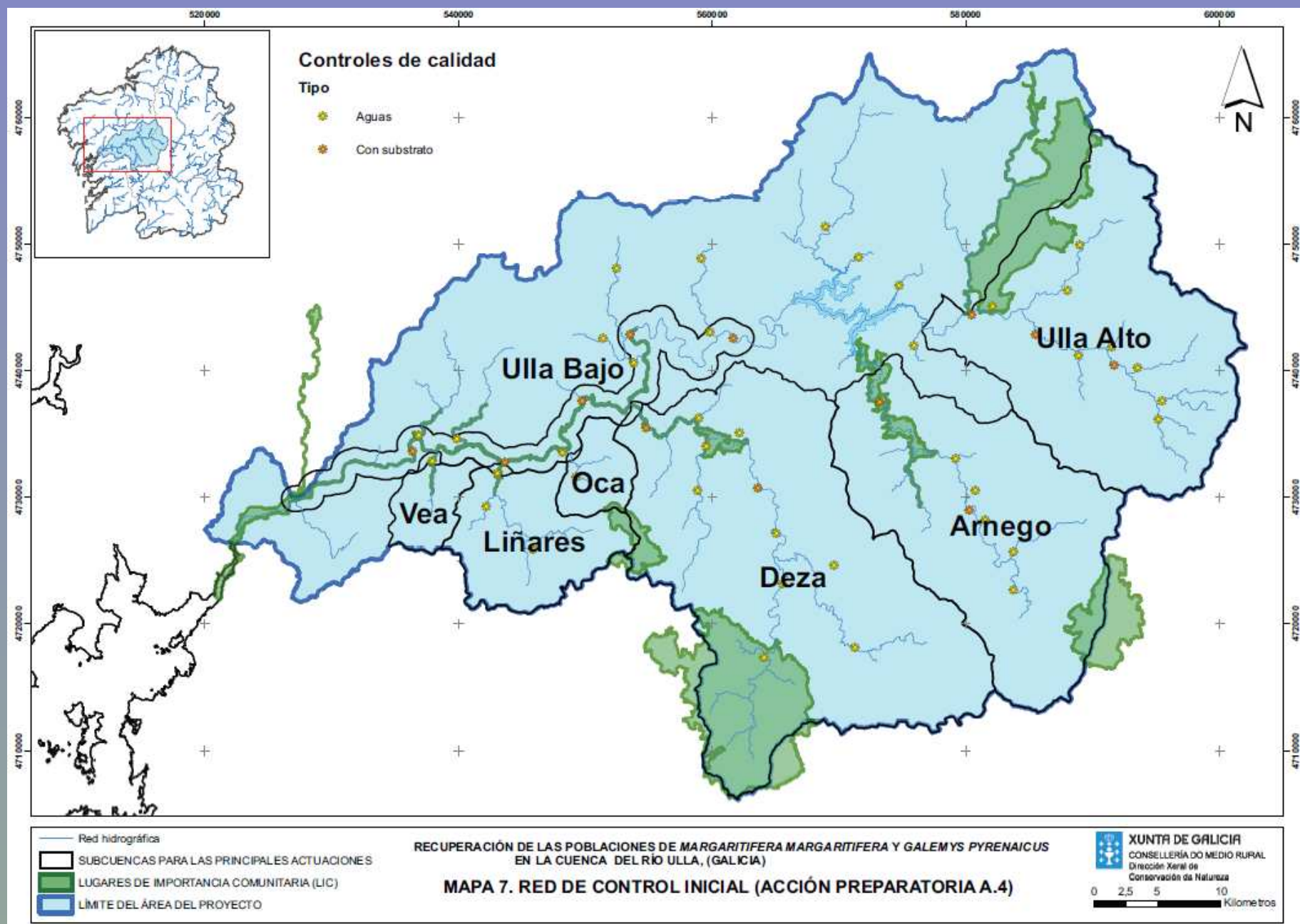

2. Adecuación de zonas de cría de *M. margaritifera* a través do aproveitamento de construcións tradicionais (canaís de muiños), e zonas naturais.

3. Inventario detallado e caracterización dos focos de contaminación por partículas en suspensión, xurros, augas residuais domésticas e residuos sólidos, así como das zonas de ribeira degradadas.
4. Restauración de marxes e bosque de ribeira.
 - Definición de tramos potenciais para aplicar bandas tampón para a protección de canles.
 - Restauración ambiental de marxes e bosque de ribeira, onde estean degradados, e aplicación de bandas tampón da contaminación.
5. Seguimiento da calidade do medio.

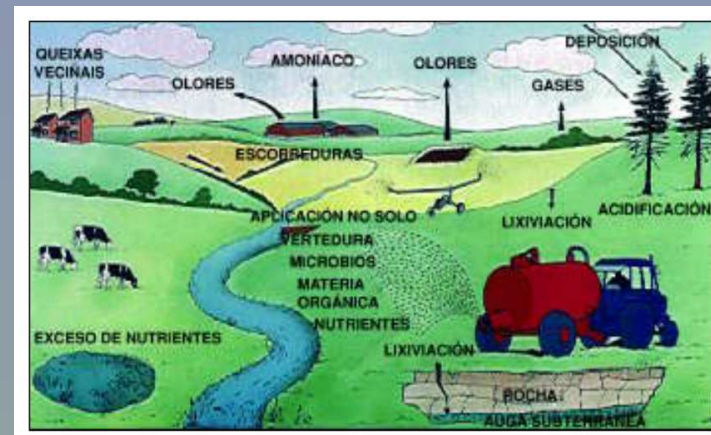

6. Implantación de boas prácticas agrarias enfocadas á mellora da calidade do hábitat fluvial.

→ Fomento da transformación de residuos orgánicos gandeiros (xurros) xunto con biomasa en abonos sólidos de menor impacto na calidade das augas

→ Deseño específico de boas prácticas:

- ✓ Sistemas de laboreo
- ✓ Sistemas de extensión de abono
- ✓ Sistemas de xestión de xurros.

7. Establecemento de directrices para a xestión dos ríos da cunca (permisos de corta, captacións, pesca fluvial, vertidos) e no LIC Sistema Fluvial Ulla-Deza.

Actuacións sobre a sociedade

1. Presentación do Proxecto aos grupos de interese.
2. Grupo de Traballo de partes interesadas no entorno do proxecto (asociacións gandeiras, ONGs, concellos, asociacións de pescadores,..)
3. Sensibilización dos agricultores e gandeiros sobre os problemas ambientais xerados pola mala xestión de xurros e malas prácticas agrícolas.
4. Elaboración dun video documental.
5. Páxina web
6. Paneis informativos de descripción do Proxecto.
7. Participación en congresos científicos
8. Seminario internacional de peche e a publicación final do Proxecto

MOITAS GRACIAS

Proxecto Margal Ulla

Recuperación e mellora do ecosistema fluvial da bacía do Ulla

<http://margalulla.xunta.es> - margalulla.mr@xunta.es

